

Asia: VN/24207/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ulkomaalaislain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ehdotuksen suoja-aika, jona aikana oleskelulupaa ei saisi peruuttaa, kun työntekijä jää työttömäksi / The proposed term of protection during which a residence permit of an employee who has become unemployed could not be withdrawn

Antaako sääntelyehdotus riittävän pitkän suoja-ajan etsiä uusi työpaikka?

Does the proposed regulation provide a sufficiently long term of protection for holders of work-based residence permits to find a new job?

Ei / No

Perustelut vastaukselle ja muut mahdolliset huomiot sääntelyehdotuksesta

Statement of reasons for the response and other possible comments on the proposed regulation

Kolme kuukautta voi olla lyhyt aika uuden työn löytämiseen myös suomalaisille. Erityisesti heikossa taloustilanteessa lyhyt määräaika aiheuttaa huomattavaa epävarmuutta uudelleentyöllistymisestä. Erityiskysymys ovat perheelliset työnhakijat, kun perheenjäsenten oleskelu on johdettu perheenyhdistäjän oleskeluluvasta. Näissä tilanteissa lapset ja puoliso ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Uusi sääntely heikentää entisestään Suomen asemaa kansainvälisessä kilpailussa työntekijöistä ja investoinneista.

Rekrytointiprosessit ovat Suomessa pidentyneet. Niiden kestoja ovat kasvattaneet työelämässä yleistyneet soveltuvuusarviointit ja useat haastattelukierrokset taustaselvityksineen. Vielä rekrytointipäätöksen jälkeen tulee yhä useammin tehtäväksi turvallisuusselvitys. Lisäksi lomakaudet venyttävät rekrytointeja kesäisin ja vuodenvaihteessa.

Erityisasiantuntijoiden sekä johtajien pidempi työnhakuaika on sinällään perusteltu, sillä rekrytointiprosessit ovat sitä pidempiä, mitä haastavampiin tehtäviin tekijöitä haetaan. Kuitenkin työnhakuaikojaksi olisi syytä vielä pidentää esitetystä 3/6 kuukaudesta.

Työnantajan ilmoittamisvelvollisuus, kun työntekijän työt loppuvat, ja siihen liitettävä sanktion uhka / Employer's obligation to notify when the employee's work ends and the related threat of sanction

**Onko esitys ilmoittamisen määräajoista 7/10 päivää riittävä?
Is the proposed time limit of 7/10 days for notifications sufficient?**

Ei / No

**Perustelut vastaukselle ja muut mahdolliset huomiot sääntelyehdotuksesta
Statement of reasons for the response and other possible comments on the proposed regulation**

EK pitää parempana muissa Pohjoismaissa käytössä olevaa menettelyä, jossa työstä pois jäävä itse tekee ilmoituksen työn päättymisestä maahanmuuttoviranomaiselle ja saa sen perusteella työnhakijan statuksen. Hallitus on sitoutunut norminpurkutalkoisiin ja ilmaissut tarkoituksensa vähentää yritysten hallinnollista taakkaa eikä lisätä sitä tarpeettomasti. Sanktionuhka on omiaan heikentämään ulkomaalaisten työnsaantimahdollisuuksia ja asemaa työmarkkinoilla.

Esityksessä on VATT:n selvitys ulkomaalaisten alkaneista työttömyysjaksoista 2018-2020, n. 20 000/vuosi. Työnantajille uudesta ilmoitusvelvollisuudesta aiheutuvia kuluja ei ole arvioitu. Esityksessä myös odotetaan työnantajien käyttävän Enter Finland -järjestelmää ilmoituksen tekemiseen. Inhimillisten erehdysten välttämiseksi useat työnantajat joutunevat muokkaamaan HR-järjestelmiään uudesta velvollisuudesta muistuttamiseksi.

Pidämme parempana käyttää resursseja ilmoitusten vastaanoton ja ulkomaalaisvalvonnan sijaan asiakasneuvontaan ja lupakäsittelyyn.

Esityksessä ehdotetaan ilmoitettavaksi myös työsuhteen päättymissy. Tämä on syytä poistaa. Ehdotusta ei perustella millään tavoin. Maahanmuuttovirastolla ei ole tarvetta tälle tiedolle eikä sen ilmoittamista voida edellyttää. Edellisen työsuhteen päättymissyä ei tiedustella edes henkilön ilmoittautuessa työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistoon.

Onko voimassa olevan sanktiosääntelyn (esim. ulkomaalaislain 186-189 §, rikoslaki) soveltaminen riittävää ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä?

Is the application of the current regulation on sanctions (e.g. sections 186-189 of the Aliens Act, Criminal Code) sufficient for cases where the duty to notify has been neglected?

Kyllä / Yes

**Perustelut vastaukselle ja muut mahdolliset huomiot sääntelyehdotuksesta
Statement of reasons for the response and other possible comments on the proposed regulation**

EK pitää parempana muissa Pohjoismaissa käytössä olevaa menettelyä, jossa työstä pois jäävä itse tekee ilmoituksen työn päättymisestä maahanmuuttoviranomaiselle ja saa sen perusteella työnhakijan statuksen. Työpaikoilla ilmoitusvelvollisuus sinällään lisää hallinnollista taakkaa.

Mahdollinen sanktio tulee asetettavaksi sille työntekijälle, jonka syyksi laiminlyönti on katsottava. Utta lainsäädäntöä ei siltä osin tarvita.

Työnteko-oikeuden laajentaminen työvoimapula-aloille ja asetuksenantovaltuutus / Extension of the right to work to sectors suffering from labour shortages and the authorisation to issue decrees

Mahdolliset huomiot sääntelyehdotuksesta **Possible comments on the proposed regulation**

Ajatus työnteko-oikeuden laajentamisesta työvoimapula-aloille on kannatettava, mutta tarkastelun on oltava alueellista eikä valtakunnallista.

Laajennus palvelee sekä Suomeen asettautuneita ulkomaalaisia että rekrytointiongelmista kärsiviä työpaikkoja. Sen sijaan työvoimapula-alojen esitetty valtakunnallinen tarkastelu ja yhteenveto johtaa siihen, ettei laajennuksella ole tosiasiallista merkitystä kenellekään. Luonnokseen kirjatut ammatit ovat sovellussuunnittelijoita ja kodinhoitajia lukuun ottamatta säänneltyjä ammatteja. On selvää, ettei mistään muusta ammatista työttömäksi jäävä pysty työllistymään näihin ammatteihin kolmen tai edes kuuden kuukauden aikana.

Työmarkkinat eivät kuitenkaan Suomessa ole valtakunnalliset vaan jakautuneet useisiin työssäkäyntialueisiin. Työvoimapulaa on tarkasteltava rekrytoivien työpaikkojen näkökulmasta ja työvoimapula-aloja koskeva määrittely tulee tehdä ELY-keskusalueittain, kuten nykyisin tehdään alueelliset työlupalinjaukset. Valtakunnallista työvoimapula-alojen tarkastelua pohdittiin TEM:n johdolla muutama vuosi sitten, mutta ajatuksesta luovuttiin, koska avoimiin työpaikkoihin ei ole tulijoita oman alueen ulkopuolelta.

Positiivista esityksessä on, että siinä kiinnitetään työnhakijoiden ja avointen työpaikkojen rekisteritietojen lisäksi alueiden laadulliseen tarkasteluun: kaikki työnhakijat eivät ole työllistettävissä eikä kaikkia avoimia työpaikkoja ilmoiteta TE-toimistoon.

Muuta lausuttavaa esityksestä / Other comments on the proposal

Mahdolliset muut huomiot esityksestä **Possible other comments on the proposal**

Suomen tulisi parantaa veto- ja pitovoimatekijöitä, kannustaa Suomeen muuttoon ja kv. rekrytointeihin eikä luoda uusia kv. työntekijöitä karkottavia menettelyjä. Suomen maakuva täällä työskentelevien ulkomaalaisten silmissä on romahtanut: Expat Insiderin kyselyssä 53 maan joukossa sijalta 16 sijalle 51 <https://www.internations.org/expat-insider/2024/finland-40460>.

Tarvitsemme aktiivista maahanmuuttopolitiikkaa, jolla lisäämme työperusteista maahanmuuttoa Suomeen. Suomea on markkinoitava ulkomailla niin kiinnostavana työntekomaana kuin palkitsevana opiskelu- ja tutkimusympäristönä. Kansainvälinen kilpailu osaajista käy yhdessä kilpailussa investoinneista.

Niin sanottu kolmen kuukauden sääntö on ollut eniten kriittistä keskustelua herättänyt aloite ulkomaalaislainsäädännön suunnitelluista muutoksista. Se on lisännyt merkittävästi ulkomaalaisten epävarmuutta ja haluttomuutta jatkaa työntekoa Suomessa. Tämä on tullut esiin useissa keskusteluissa Suomessa toimivien yritysten ja muiden työnantajien kanssa. Vaikka esityksen suoranaiset seuraukset olisivat vähäiset, on se jo heikentänyt Suomen maakuvaa ulkomailla ja erityisesti täällä jo työskentelevien ulkomaalaisten keskuudessa.

Positiivista on, että esitystä on pystytty parantamaan sen valmistelun aikana ja erityisasiantuntijoiden sekä johtajien työnhakuajaksi on eriytetty yleisestä työnhakuajasta. Myönteistä on myös yhdistelmäluopadirektiivin muutosten implementointi samassa yhteydessä.

Oksala Ilkka
Elinkeinoelämän keskusliitto, EK

Räsänen Mikko
Elinkeinoelämän keskusliitto EK